

Motion

Ett grundläggande NPF-perspektiv i hela Sunne kommuns skolförvaltning

Att vara autist, ha ADHD, ADD, Tourettes Syndrom eller språkstörning är inget ovanligt. Studier vid Karolinska institutet visar att 10–15% av alla barn i Sverige har någon form av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning¹ (NPF). I Sunne kommun innebär det mellan 225–340 elever varje läsår i våra grund- och gymnasieskolor. Ändå finns det fortfarande inte en grundsyn med självklart NPF-perspektiv som genomsyrar samhället, inte heller i svensk skola eller i Sunne kommuns utbildningsverksamhet. Det saknas tillräcklig kunskap och förståelse för de behov och svårigheter elever med NPF kan ha på grund av skolans normer, bemötande, krav, arbetsmiljö och organisering. Det medför stora hinder som gör att elever missgynnas och har svårt att klara kunskapsmålen. För att skapa en funktionsfrämjande skola är det därför nödvändigt att öka kompetensen och införa ett grundläggande NPF-perspektiv inom hela skolförvaltningen.

De senaste decennierna har skolans lärmiljö och läroplan blivit alltmer interaktiv, vilket också gjort att NPF-elever märks alltmer. Enligt Karolinska institutet har elever med autism och ADHD/ADD det svårast i skolan, upp till 75% elever med hög skolfrånvaro har NPF och dessutom gäller nästan alla ärenden i Skolväsendets överklagandenämnd om elever med neuropsykiatrisk problematik². 28% av Sveriges elever gick ut nian 2024 utan betyg i alla ämnen och 16,3% fick inte behörighet till gymnasiet³. I Sunne kommun var andelen obehöriga 16,5% eller cirka 22 elever och problematisk skolfrånvaro ökar.

Elever med NPF kämpar mer än andra i skolan både i och utanför klassrummet, bland annat på grund av intryckskänslighet och behov av förutsägbarhet. Riksförbundet Attentions studier visar att 80% av dem har sömnsvärigheter, depression och ångest⁴. Ofta uppmärksammas inte problemen förrän de är utmattade efter årtal av kamp för att dölja svårigheter och personlighetsdrag samt omöjliga krav på att vänja sig vid stressfyllda situationer. Flickorna, de högbegåvade och de skötsamma är särskilt utsatta eftersom de bättre förmår dölja svårigheter och uppmärksammas därför senare. Dessutom skylls ofta flickors ohälsa på symptom som sociala faktorer, ätstörningar eller prestationsångest i stället för att se NPF som möjlig grundorsak. Priset elever med NPF betalar är ofta sämre studieresultat, låg självkänsla, risk- eller självskadebeteende, utanförskap och hopplöshet. I värsta fall dör de. Otaliga föräldrar vittnar om en ensam kamp både för barnens rätt till en tillgänglig skola och för rätt hjälp inom vården. Hälften av alla föräldrar till barn med NPF upplever utmattning och för nästan 80% påverkas arbetet så mycket att de riskerar sjukskrivning eller att behöva sluta arbeta⁵.

¹ KIND, 2020, Remissvar Dnr:1–50/2020

² habilitering.se/kunskap-och-stod/temasidor/skola-och-npf/manga-med-hog-franvaro-har-npf/

³ skolverket.se

⁴ attention.se/wp-content/uploads/2024/08/infoblad_skolrapport2024.pdf

⁵ attention.se/om-oss/vi-paverkar/rapporter-remissvar/

Detta orättvisa system måste ändras. Så länge som elever med NPF missgynnas i skolan och föräldrar måste slita ut sig för barnens rättigheter är kunskapen om NPF för låg. Vi måste både våga och vilja vara kritiska mot de normer, miljöer och arbetssätt som hindrar dessa elever idag, samt erkänna deras självklara plats i vårt samhälle med de personligheter, styrkor och svagheter de har. Vi måste ändra synsätt och säkerställa tillräckliga NPF-kunskaper. Det kräver att kompetenshöjande åtgärder prioriteras för all personal i alla led inom skolan, konkret implementering och kontinuerlig uppföljning. NPF-perspektivet måste ständigt närvara i beslut, riskbedömningar, organisering, bemötande, pedagogik och arbetssätt. Först då kan vi se, förstå och bemöta dessa elever utifrån deras förmågor och behov så att de får den utbildning, gemenskap och framtidsmöjligheter som de har rätt till, precis som alla andra. En funktionsfrämjande, tillgänglig skola stärker hälsan och studieresultaten och gagnar dessutom alla skolans elever. Det minskar även behoven av resurskrävande stödinsatser och stressrelaterad vård och bidrar till bättre arbetsförutsättningar för personalen.

Jag föreslår därför att fullmäktige uppdrar åt förvaltningen att:

1. Skapa ett grundläggande NPF-perspektiv inom alla skolenheter genom att upprätta en plan för kompetenshöjande åtgärder samt implementering för all personal inom skolförvaltningen.
2. Upprätta och uppdatera styrdokument som säkerställer att kompetens och NPF-perspektivet bibehålls och utvecklas inom hela skolförvaltningen. Arbetet ska kontinuerligt samverkas med elever och vuxna som har NPF samt NPF-inriktade organisationer.

Sophie Janulf

Centerpartiet